

ความมุ่งหมายของแผน นอกจากนี่ยังมีปัญหาในด้านโครงสร้างและเนื้อหาสาระของแผนการศึกษาไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้แนวคิดทางการศึกษาเปลี่ยนไป (98 ปี กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงแล้ว : 239-240)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 เมื่อเปรียบเทียบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 พบว่ามีความแตกต่างที่เด่นชัดดังนี้

1. ระบบการศึกษาเปลี่ยนจาก 4:3:3:2(3) เป็น 6:3:3
2. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 ไม่ระบุถึงการศึกษานอกโรงเรียน แต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 ครอบคลุมเรื่องการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยไม่จำกัดอายุและจำนวนปีการศึกษา
3. จุดมุ่งหมายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 เน้นการพัฒนาบุคคล ด้านคุณธรรม จริยธรรม ศิลปและวัฒนธรรม เพิ่มเติมจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503
4. การจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเข้ารับราชการ แต่การจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 เน้นการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพอิสระ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 มีความมุ่งหมายและสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

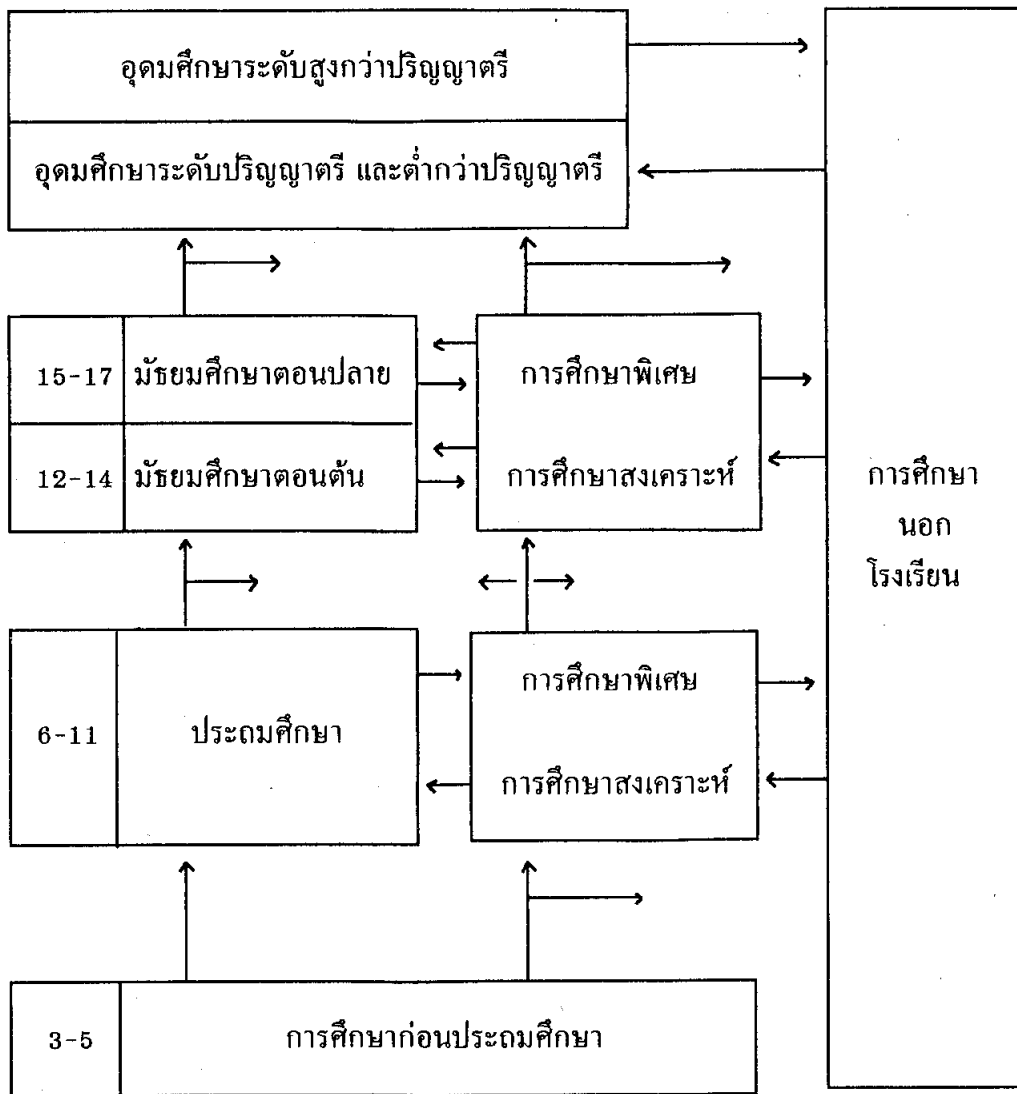
1. ความมุ่งหมาย ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 มีระบุไว้ 9 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 4-5)
 - 1.1 ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นมีระเบียบวินัยมีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม
 - 1.2 ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - 1.3 ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง
 - 1.4 ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ ความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และการมีส่วนในการป้องกันประเทศ
 - 1.5 ให้มีการยึดมั่น และผดุงความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม
 - 1.6 ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
 - 1.7 ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกัน ประกอบกิจการและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย

1.8 ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจ และร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี

1.9 ให้มีความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ

2. ระบบการศึกษา เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ทั้ง 9 ประการ ที่ต้องการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพสำหรับสังคมประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้ระบุหลักการจัดระบบการศึกษา โดยเน้นให้เป็นการศึกษาที่มีกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต การศึกษาที่จัดขึ้นจะต้องเป็นผลรวมของการศึกษาในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน และเป็นระบบเปิดที่ยืดหยุ่น ใ้บุคคลมีโอกาส มีเสรีภาพในการเข้า ออกจากระบบโรงเรียน ตามความจำเป็นและความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของบุคคลเพื่อความเสมอภาคในทางโอกาส นอกจากนี้ยังปรับระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและการขยายการศึกษาภาคบังคับ โดยให้สัดส่วนจำนวนปีของการจัดการประถมศึกษา:มัธยมศึกษาตอนต้น : มัธยมศึกษาตอนปลายเป็น 6:3:3 แทนระบบเดิมซึ่งแบ่งประถมต้น : ประถมปลาย : มัธยมต้น : มัธยมปลาย เป็น 4:3:3:2(3) ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ โครงสร้างระบบการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520

อายุโดยประมาณ

จากภาพประกอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 แบ่งการศึกษาเป็น 4 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา 2 ปี (ไม่บังคับ) ประถมศึกษา (6 ปี) มัธยมศึกษา (ตอนต้น 3 ปี และตอนปลาย 3 ปี) และอุดมศึกษา โดยคาดหวังว่าผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ประสบการณ์ครบถ้วน

ในแต่ละระดับการศึกษา และเพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ หากผู้เรียนไม่ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นอกจากนั้นประชาชนสามารถเรียนเพิ่มเติมได้ตลอดชีวิต จากบริการการศึกษา นอกระบบโรงเรียน

3. เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เป็นธรรมนูญชี้ให้เห็นถึงนโยบายและเป้าหมายของการศึกษา คือ รัฐพึงจัดบริการการศึกษาให้แก่พลเมืองให้สามารถรับการศึกษาต่อเนื่องกันตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยจัดให้มีเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้ครบถ้วนในแต่ละระดับ ให้กลมกลืนกันทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรมสติปัญญา ความเจริญทางวัตถุ ร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจภาษาไทยเป็นอย่างดี ประกอบอาชีพได้ด้วยความมั่นใจในตัวเอง มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการทำงาน และสนใจมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนี้ยังระบุถึงเป้าหมายของการศึกษาแต่ละระดับพอสรุปได้ ดังนี้

3.1 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา รัฐพึงจัดให้เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยที่จะเข้าศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ ทั้งนี้เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป โดยสนับสนุนให้ท้องถิ่นและเอกชนจัดมากที่สุด ส่วนรัฐจะทำเพียงเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือเพื่อค้นคว้าวิจัยเท่านั้น

3.2 การศึกษาระดับประถมศึกษา รัฐพึงจัดให้เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถงสภพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และความสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา รัฐพึงจัดให้เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด ตลอดจนให้มีประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ทั้งนี้โดยรัฐจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3.4 การศึกษาระดับอุดมศึกษา รัฐพึงจัดให้เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิดเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาคณาให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ

3.5 การฝึกหัดครู รัฐพึงจัดให้เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติงานและทำหน้าที่เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในระดับที่วิญญูชนจะพึงปฏิบัติได้ มีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งในแง่บุคลิกภาพทั่วไป ความสัมพันธ์ต่อศิษย์และบทบาทต่อสังคม

3.6 การอาชีวศึกษา รัฐพึงจัดให้เป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในรูปแบบที่จัดให้ผสมผสานเข้าไว้ในการศึกษาทุกระดับ และที่จัดเป็นเอกเทศตามความจำเป็น ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นความรู้ความสามารถด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่สนับสนุนการเกษตรเป็นสำคัญ และมุ่งผลิตกำลังคนในระดับต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม

3.7 การศึกษานอกโรงเรียน รัฐพึงจัดให้เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหา ฝึกอาชีพหรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

3.8 การศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ สำหรับการศึกษาระเภทนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติมิได้ระบุถึงหลักการในแง่ของเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ เป็นแต่กำหนดว่ารัฐจำเป็นต้องให้การสงเคราะห์แก่บุคคลที่มีลักษณะพิเศษหรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ และผู้ยากไร้ หรือผู้เสียเปรียบทางการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ

3.9 การศึกษาเอกชน รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนร่วมรับภาระการจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ให้สอดคล้องกับนโยบาย แผนงานและโครงการการศึกษาของชาติ โดยไม่ให้เอกชนแสวงหาผลกำไรเกินควร

4. การกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้ระบุไว้ว่า (1) ควรให้ความเสมอภาคในโอกาสการเข้ารับบริการการศึกษาระดับต่าง ๆ กล่าวคือ ให้ความเสมอภาคแก่บุคคลในการเข้ารับการศึกษาตามควรแก่ความสามารถของบุคคล ตลอดจนให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ และผู้พิการ (2) ความเสมอภาคในคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และ (3) ความเสมอภาคในการจัดสรรทรัพยากร

5. การบริหารการศึกษา ให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยเน้นการมีเอกภาพในนโยบายและการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับระบบการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม การกระจายอำนาจบริหารบางส่วนไปสู่ท้องถิ่น เช่น ตั้งบุคคลในท้องถิ่นเพื่อควบคุมการบริหารการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา และทั้งในระดับนโยบายแผนงาน และการปฏิบัติการ ตลอดจนวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของหลักสูตรการประเมินผล ตลอดจนการควบคุมการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเน้นการบริหารนุเคราะห์โดยสถาบันวิชาชีพทางการศึกษาและส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาเอกชนให้มีความคล่องตัว

6. การระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้กำหนดการระดมสรรพกำลังหรือการศึกษา โดยระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ของรัฐ ท้องถิ่น เอกชน ตลอดจนผู้เรียนเองในการศึกษาระดับสูง และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7. ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม พละนามัย สภาพแวดล้อม และกิจกรรมเยาวชน รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง และก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา และจริยธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมการกีฬา สุขภาพอนามัย ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนเพื่อให้เยาวชนมีบุคลิกภาพดี มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมายและยึดมั่นวัฒนธรรม อนุรักษ์ปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัดเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและระบบการสื่อสารรวมทั้งการที่ประเทศไทยมีการติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนโลกอย่างกว้างขวางมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้บุคคลและสังคมปรับตัวตามไม่ทัน และก่อให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาในหลายลักษณะทั้งในด้านความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจ ระหว่างการใช้กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

รัฐมีความเชื่อมั่นว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง รัฐตระหนักว่าการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ปัจจุบันยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ดีเท่าที่ควร รัฐจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งในแง่ของหลักการ ความมุ่งหมาย แนวนโยบาย และแนวทางจัดการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทของสังคมไทย (สำนักนายกรัฐมนตรี 3535 :1) ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงหลักการ ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ระบบการศึกษา และแนวนโยบายการศึกษา ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เพื่อประโยชน์ในการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. หลักการ

การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีหลักการที่สำคัญ 4 ประการดังนี้

1. การสร้างความเจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจ และคุณธรรมของบุคคล เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเป้าหมายสำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลระหว่างความเจริญทางจิตใจ กับความเจริญทางวัตถุและความเติบโตทางเศรษฐกิจ

2. ในฐานะที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และจะต้องดำรงอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างกลมกลืนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มนุษย์จะต้องตระหนักถึงการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

3. การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ และการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ หรือจากภายนอกชุมชน จะต้องประสานควบคู่ไปกับความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา ภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและของสังคมไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. ความสมดุลระหว่างการพึ่งพาอาศัยกันกับการพึ่งตนเองเป็นหลักการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประสานความร่วมมือร่วมใจกัน ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะช่วยส่งเสริมบทบาทของประเทศไทย ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะช่วยส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยให้โดดเด่นขึ้นในประชาคมโลก

2. ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ โดยนัยดังกล่าว ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจึงเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้านอย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ

1. ด้านปัญญา บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงเป็นผู้มีปัญญา คือ รู้จักเหตุและผล รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ สิ่งที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำบนพื้นฐานของความจริง รู้จักแก้ไขปัญหาคืออย่างฉลาด และรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใฝ่เรียนรู้เพื่อความก้าวหน้าทางความรู้และวิทยาการต่าง ๆ รู้คุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของสังคมไทย และรู้จักเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก

2. ด้านจิตใจ บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงรู้จักฝึกฝนจิตใจของตนให้มีความเจริญงอกงามทางคุณธรรม ได้แก่ มีความละเอียดต่อการกระทำผิด รู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติตามกรอบความถูกต้องที่พึงงาม มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ รู้จักพอ มีสมาธิ และมีความอดทนหนักแน่นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ การงาน และการดำรงชีพ

3. ด้านร่างกายบุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงมีร่างกายที่เจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย รู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของร่างกายทั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัว และสามารถพัฒนาสมรรถภาพของร่างกายให้เหมาะสมกับการงานและอาชีพ

4. ด้านสังคม บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงงาม ทั้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว องค์กร และสังคม รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์แก่กันและกันโดยไม่เห็นแก่ตัว มีความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น

สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อการติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศได้ สามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อมวลมนุษยชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติสุข รู้จักและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีตลอดจนร่วมส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลกในทางที่เหมาะสม

3. ระบบการศึกษา

ระบบการศึกษาตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ เป็นระบบที่ให้บุคคลได้ศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคมอย่างสมดุล และสามารถสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1. ระบบการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จะเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้เหมาะสมกับวัย กล่าวคือ การศึกษาในช่วงปฐมวัยเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการอบรมดูแลและพัฒนาความพร้อมของเด็กเพื่อการเรียนรู้ในขั้นต่อไปการศึกษาในวัยเด็กและเยาวชนเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการประกอบกรงานและอาชีพการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนและประเทศ การมีความสามารถในการแสวงหาความรู้และข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาที่ช่วยให้อายุยืนยาว ปรับตัวเข้ากับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของวัย สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่าทั้งแก่ตนเองและสังคม

2. ระบบการศึกษาจะเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการศึกษาที่จัดตามแนวระบบโรงเรียน และการศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต

การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน เป็นการจัดโดยสถานศึกษาอาศัยระบบชั้นเรียนเป็นหลัก มีหลักสูตรกำหนดไว้ตามระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต เป็นการศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งความรู้และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของบุคคลทั้งที่มีอยู่เอง และที่มนุษย์จงใจสร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้หรือเป็นบริการของการเรียนรู้

3. การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน แบ่งระดับการศึกษาเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

3.1 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาในลักษณะของการอบรม เลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็ก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคมเพื่อรับการศึกษาระดับต่อไป

การจัดการศึกษาระดับนี้อาจจัดในรูปของชั้นเด็กเล็ก อนุบาลศึกษา หรือในรูปของศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

3.2 การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงการอ่านออกเขียนและคำนวณได้

3.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.3.1 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการงานและอาชีพตามควรแก่วัย

3.3.2 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือเพื่อให้เพียงพอแก่การประกอบกิจการงานและอาชีพที่ตนถนัด ทั้งอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบกิจการงานและอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

3.4 การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 3 ระดับคือ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรี และการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

3.4.1 การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพในระดับกลาง รวมทั้งมีความสามารถในการริเริ่มประกอบการ

3.4.2 การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติการริเริ่มการพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ การสร้างสรรค์และเผยแพร่ความรู้ การริเริ่มการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลก

3.4.3 การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทาง ให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัยและพัฒนาองค์

องค์ความรู้และเทคโนโลยีในด้านวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ การประยุกต์ใช้ วิทยาการสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย

4. การจัดการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน อาจจัดเป็นการศึกษาประเภทต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน และประเทศ เช่น การฝึกหัดครู การศึกษาวิชาชีพ การศึกษาวิชาชีพพิเศษ การศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจ หรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม การศึกษาพิเศษ และการศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนา เป็นต้น

การจัดการศึกษาประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่เพียงแต่จัดตามความเหมาะสมหรือเพื่อสนองความต้องการเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย แต่ยังต้องคำนึงถึงการให้บุคคลได้พัฒนาทั้งในด้านคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะอย่างสมดุลควบคู่กันไปด้วย

4.1 การฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งฝึกหัดและพัฒนาผู้ที่ประกอบอาชีพครู และครูประจำการให้มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการสอนและการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีจิตสำนึกของความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความประพฤติ การดำรงชีวิต ตลอดจนการรักษาภาษาและวัฒนธรรมของชาติ มีความใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองและการสอนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน การฟื้นฟูอนุรักษ์ และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศ

4.2 การศึกษาวิชาชีพ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งในการประกอบอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

การจัดการศึกษาวิชาชีพอาจจัดในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งประเภทในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน การจัดการศึกษาวิชาชีพในระบบโรงเรียนเป็นการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับแต่ละระดับของการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาวิชาชีพนอกโรงเรียน เป็นการอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านในระยะสั้นสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้ และทักษะเพิ่มเติม

4.3 การศึกษาวิชาชีพพิเศษ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือพัฒนาทักษะวิชาชีพบางด้านที่ต้องการให้มีความชำนาญเป็นพิเศษ ตั้งแต่เย็บผ้าและต้องฝึกฝนเป็นระยะเวลานานมีนาฏศิลป์ ดนตรี กีฬา เป็นต้น การจัดการศึกษาอาจจัดตั้งเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในหลักสูตรปกติ

4.4 การศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจหรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะวิชาชีพตามความต้องการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะหรือเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะ หรือความต้องการของ

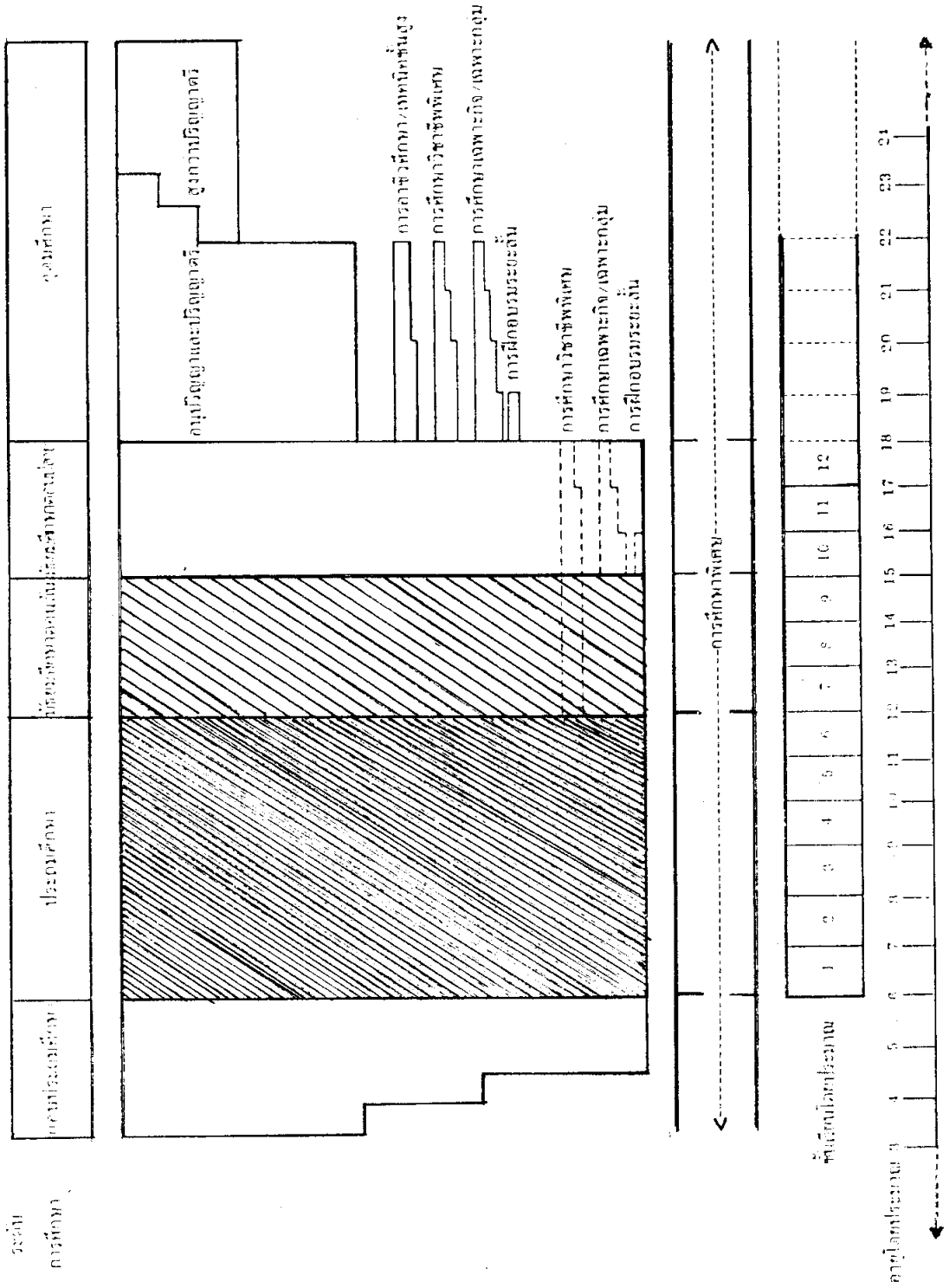
กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่อาจดำเนินการได้โดยสถาบันการศึกษาปกติ ในการจัดการศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐด้วย

4.5 การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ได้เรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจและความสามารถ และเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ หรือมีปัญหาเลิศได้พัฒนาความถนัดและอัจฉริยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ การจัดการศึกษาพิเศษนี้อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในสถานศึกษาปกติตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

4.6 การศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนาเป็นการศึกษาที่สร้างเสริมให้ภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนามีความเป็นผู้นำด้านปัญญา จิตใจ คุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีและมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมกับคนในสังคม ตลอดจนเป็นผู้นำหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเสริมสร้างวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม

(ดูแผนภูมิประกอบ)

แผนภูมิ การจัดการที่ตามแนวระนาบโรงเรียน

4. แนวนโยบายการศึกษา

เพื่อให้การศึกษาของประเทศบรรลุตามหลักการและความมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น รัฐจึงกำหนดนโยบายการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. จัดการศึกษาและส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการของเด็ก ตามสถานะความต้องการพื้นฐานตามวัยตั้งแต่ปฏิสนธิและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

4. จัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และสะดวกแก่ผู้เรียน สถานศึกษาของรัฐและของท้องถิ่นจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นบริการแบบให้เปล่า

การจัดการศึกษาในระดับใดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

5. ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน รัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น

6. ปฏิรูปการฝึกหัดครูและการพัฒนาครูประจำการโดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐาน และยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

7. ส่งเสริมให้การอุดมศึกษา มีความเป็นเลิศในการสร้าง และพัฒนาองค์ความรู้ และเทคโนโลยี และให้มีการประสานวิทยาการสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การอุดมศึกษามีบทบาทนำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปในทิศทางที่พึงประสงค์

8. ปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษาให้สนองต่อหลักการ และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้

9. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับรวมทั้งประชาชนโดยทั่วไป มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการสื่อสาร เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดและองค์ความรู้ และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ

10. ส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาต่างประเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า การติดต่อสื่อสารในด้านวิทยาการ การค้า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

11. ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน

ความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และต่อการส่งเสริมการเรียนรู้

12. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อขยายบริการการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยน และกระจายความรู้ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน และชุมชนได้อย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว

13. ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบันสังคมอื่น ๆ และสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการของการศึกษา การอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

14. สนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการ ที่เอื้อให้ผู้มีปัญญาเลิศหรือมีความสามารถพิเศษได้พัฒนาอัจฉริยภาพของตน

15. สนับสนุนการขยายบริการการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยเร็ว

16. ส่งเสริมการศึกษาของภิกษุ สามเณร นักบวช และบุคลากรทางศาสนา เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้นำในการปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่บุคคลและสังคม

17. ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารการกระจายภายในของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคคลและองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน

18. ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น ให้มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินการและการรับรองมาตรฐาน

19. ระดม จัดสรร และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

6.2 การมีธรรมาภิบาลตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง โดยมีแผนพัฒนาทิศทางการจัดการศึกษาหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองประเทศ โดยกำหนดให้มีแผนพัฒนาการศึกษาแยกออกต่างหาก จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยแบ่งเป็นระยะดังนี้

1. แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509)
2. แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514)
3. แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519)

4. แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524)
5. แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529)
6. แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)
7. แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

สำหรับแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรและปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานการศึกษาในภูมิภาคจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ รวมทั้งเห็นคุณค่าของระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับตัว
2. เสริมสร้างการประสานสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และเกื้อกูลในการจัดการศึกษาแต่ละระดับและประเภทเพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดความใฝ่รู้ใฝ่หา ฝึกฝนตนเองและให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะเฉพาะด้านได้อย่างสูงสุด
3. ส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพทางระดับการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสได้ศึกษาวิชาชีพมากขึ้น มีความรู้ความสามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนประสานงานให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ครอบคลุมความรู้สมัยใหม่ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาการและนำเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างเหมาะสม
5. เร่งดำเนินการและส่งเสริมนักเรียนเยาวชน และประชาชนทั่วไปได้ตระหนักเห็นคุณค่า ห่วงแหนและร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น
6. ดำเนินการและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมประจำชาติแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักในการทำความดี ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม คำสอนของศาสนาก่อให้เกิดการเรียนรู้และไปปฏิบัติได้ รวมทั้งร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสมบัติ ศิลปวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น
7. ส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับความรู้ปัจจุบัน และด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยมุ่งเน้นการนำผลวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา การปรับปรุงระบบการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

8. เร่งรัดและสนับสนุนให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมและมีบทบาทมากขึ้นในการจัดการศึกษา พัฒนาข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตร ระบบแนะแนว การศึกษาและอาชีพ การวัดการประเมินผลเพื่อสนับสนุนการจัดบริการ และการบริการการศึกษา ได้คล่องตัวมากขึ้นรวมทั้งเร่งดำเนินการสนับสนุนการระดมทรัพยากรมาจากเอกชน ตลอดจน ระดมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

ในส่วนของการมัธยมศึกษาเน้นตามแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมระยะ ที่ 7 พ.ศ.2535-2539) กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดแนวนโยบายไว้ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2534 : 29-31)

ก. วัตถุประสงค์

เพื่อให้การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนโดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพ มีจิตสำนึกด้านวิทยาศาสตร์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีศีลธรรม มีคุณธรรม และจริยธรรม มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ร่าเริงแจ่มใส พึ่งตนเองได้ สามารถทำงานเป็นกลุ่มและหมู่คณะได้ ตระหนักในคุณค่าของการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม การสงวนรักษา และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีความเคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งจะศึกษาต่อ ประกอบสัมมาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ข. นโยบาย

1. เร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนให้ทัดเทียมกัน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร มินิส์รักการอ่าน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ร่าเริงแจ่มใส มีศีลธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย รับผิดชอบ ขยัน ประหยัด พึ่งตนเองได้ สามารถทำงานเป็นกลุ่มและหมู่คณะ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม สงวนรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมและมี ส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. เร่งพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการ วิเคราะห์การสังเคราะห์ การคิดประดิษฐ์ มีจิตสำนึกด้านวิทยาศาสตร์ ตระหนักถึงผลกระทบที่มี ต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรู้จักเลือกและใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

3. เร่งขยายการจัดมัธยมศึกษาให้ทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในเขตเมืองและชนบท เน้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำ และกลุ่มชนด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้กับผู้มีความ สามารถพิเศษ

4. สนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนประสานสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดการศึกษาและมีบทบาทในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ให้ชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งการสงวนรักษาศิลปะและวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

5. เร่งส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ มีใจรักมีค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ มีรายได้ระหว่างเรียน มองเห็นช่องทางในการทำมาหากินพร้อมที่จะหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมหรือออกไปประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพอิสระ

6. เร่งพัฒนาคุณภาพของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในด้านเทคนิค การสอน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดทำสื่อและแบบเรียน การคิดวิเคราะห์การวัดผล ประเมินผล การนิเทศ การบริหารหลักสูตร และการจัดหาบุคลากรในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เสริมสร้างให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกในวิชาชีพ มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสังคม รวมทั้งมีขวัญและกำลังใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

7. เร่งพัฒนาระบบบริหาร ระบบและองค์กรที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การแนะแนว การใช้สื่อและเทคโนโลยี และการนิเทศการศึกษา ให้โรงเรียนมีความคล่องตัวในการบริหาร และจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมทั้งปรับปรุงระบบการจัดสรรทรัพยากรและการตรวจติดตามให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาล เอกชน และชุมชน มาใช้ในการจัดการมัธยมศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

8. เร่งพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศเพื่อการบริหาร การจัดการมัธยมศึกษา และการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวาง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในระดับกรม จังหวัด และโรงเรียน